

List opatření

Základní charakteristiky opatření

ID opatření	CZE31200004
Název opatření v plánu povodí	Opatření k podpoře zprůchodnění říční sítě ČR, zajištění evidence migračních překážek na vodních tocích a metodické vedení orgánů státní správy
Číslo opatření v kapitole plánu povodí	004
Podkapitola v kapitole V.1 NPP	12
Dílčí povodí	CZE
Typ opatření	základní
Podtyp opatření	-
Typ listu opatření*	C
Vliv 1	přehrady, překážky a plavební komory
Vliv 2	
Klíčový typ opatření 1	Zlepšení podélné kontinuity (např. vytvoření kanálů pro ryby, demolice starých hrází).
Klíčový typ opatření 2	
Klíčový typ opatření 3	
Jiný klíčový typ (specifikace)	
Ukazatel a stav vodního útvaru 1	hydromorfologie: kontinuita toku, ekologický stav/potenciál
Ukazatel a stav vodního útvaru 2	biologie: ryby, ekologický stav/potenciál
Ukazatel a stav vodního útvaru 3	
Ukazatel a stav vodního útvaru 4	
Ukazatel a stav vodního útvaru 5	
Efekt na chráněnou oblast 1	
Efekt na chráněnou oblast 2	
Efekt na chráněnou oblast 3	

Parametry opatření

Popis současného stavu

Stavby na toku, zejména příčné a vzdouvací objekty, ale i mnohé další, tvoří nepřekonatelné bariéry pro migraci ryb a dalších vodních živočichů. Pro ryby je migrace základní životní potřebou. Ať již se jedná o migrace třecí, potravní, denní atd. Neprůchodnost vodních toků brání rozvoji a udržení biodiverzity v toku, izoluje malé populace, brání výměně genetických informací. Poproudové migrace jsou problémem zejména u velkých vodních nádrží.

Migrační prostupnost vodních toků patří mezi základní parametry při hodnocení jejich stavu. Narušením tohoto parametru výstavbou příčných vodních děl (migračních bariér) dochází ve většině případů ke změně dalších složek vodního prostředí, které souvisí se změnou indikativních parametrů vodního toku, jako jsou podélný sklon, rychlost proudění, splaveninový režim a řada dalších. Národním koncepčním dokumentem zprůchodnění říční sítě je „Koncepce zprůchodnění říční sítě v ČR“ (dále jen „Koncepce“), která vymezuje prioritní úseky vodních toků z hlediska zprůchodnění migračních překážek. Byla zpracována v roce 2009 a aktualizována v letech 2014 a 2020. V pořadí 2. aktualizace Koncepce z roku 2020 proběhla na základě výsledků projektu „Vytvoření strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě ČR“.

Vodní toky byly kategorizovány podle priorit potřebnosti řešení a byl rovněž sestaven harmonogram návrhu postupu řešení. Zmapovány byly zejména vodní toky, které jsou současně vymezeny v rámci platné Koncepce jako prioritní, tedy vodní toky významné pro zajištění oboustranné migrace ryb. Získaná prostorová a popisná data byla soustředěna do jednotné databáze provozované v informačním systému ochrany přírody (<http://vodnitoky.ochranaprirody.cz/>). Dále byl realizován projekt „Vývoj metodických, plánovacích a monitorovacích opatření pro řešení problematiky fragmentace říční sítě ČR“, zkráceně DAMIPR, podpořený

z TAČR B, včetně jeho výsledků, který jinými metodami sledoval především významné vodní toky, podle vyhlášky č. 178/2012 Sb. Migrační překážky na vodních tocích jsou dále evidovány v technicko-provozní evidenci státních podniků povodí a Lesů ČR. Pro zajištění obousměrné migrace je nezbytná znalost všech příčných překážek. Pro vyhodnocení průchodnosti migračních překážek by měly být posouzeny všechny objekty na vodním toku (příčné stavby a úpravy koryta) s ohledem na složení rybiho společenstva a hydrologické situace v době migrace konkrétních druhů ryb. Je vhodné také provést digitalizaci dat již provedených opatření a monitoringů. Neefektivní migrační zprůchodňování vodních toků odpovídá současným majetkoprávním poměrům, legislativnímu nastavení, ale také negativním změnám klimatu. Pro zlepšení situace je třeba provést úpravu legislativy s ohledem na naplňování cílů ochrany přírody, nastavit nové metodické postupy, které by více motivovaly provozovatele MVE k realizaci migračních opatření, zajistit dostatečné financování těchto opatření včetně činností, které s nimi souvisejí (např. výkup dotčených pozemků).

Návrh opatření

- 1) Naplňovat primárně realizaci opatření lokalizačně definovaných na základě platné Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR (Příloha č. 11), sekundárně i dalších opatření definovaných „koncepty“. Při návrhu řešení migračního zprůchodnění migračních překážek volit vhodnou úpravu prováděných opatření v pořadí: odstranění migrační překážky, přebudování migrační překážky v prostupný objekt v celé šíři koryta vodního toku, realizace rybiho přechodu.
- 2) Zachovat dotační tituly s možností financování odstranění příčných objektů (migračních překážek), které již neplní svojí funkci a realizaci migračních opatření (rybích přechodů, ochranných a navigačních prvků pro umožnění poproudových migrací) ve výši až 100 % uznatelných nákladů, a to minimálně na významných vodních tocích (Mezinárodní a národní prioritní koridory dle platné Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR) včetně ověřování funkčnosti realizovaných migračních opatření a výkupu pozemků realizace.
- 3) Vyvíjet a následně uvést do praxe environmentální bonusy (greening), jakožto efektivní nástroj harmonizace hydroenergetiky a cílů ochrany přírody v České republice. Stanovení environmentálních bonusů bude vycházet z analýzy současného stavu poznání environmentálních dopadů hydroenergetiky, metod jejich hodnocení (plánovaná mezinárodní spolupráce), zmapování současného stavu v ČR (modelové povodí), analýzy možností eliminace environmentálních dopadů hydroenergetiky, analýzy metodických možností greeningových přístupů a celkové ekonomické analýzy. Předběžně si lze udělení environmentálního bonusu představit např. v případě odstávky MVE v době hlavního tahu úhoře říčního.
- 4) Řešit problematické ustanovení § 13 zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů, které brání provádění odlovu v rybím přechodu bez možnosti udělení výjimky za účelem výzkumu nebo zjištění účinnosti rybiho přechodu.
- 5) Definovat účinná opatření podporující poproudovou migraci, a to jak aktivní, tak pasivní opatření a vyhodnotit efektivnost jednotlivých opatření v poměru k nákladům na jejich instalaci a provoz.
- 6) Posílit monitoring sledování migrací ryb v dostatečně dlouhých úsecích vodních toků (desítky až stovky km), především pak s ohledem na negativní kumulativní vlivy ovlivňující migraci (posoudit vlivy MVE na migrační prostupnost ryb). Při této činnosti nehodnotit pouze účinnost některých opatření (např. pouze rybích přechodů), ale komplexně zohlednit všechny alternativní migrační cesty (např. soustrojí MVE, plavební komory, derivační kanály, vodácké propusti, jalové propusti aj.). Zajistit dostatečné financování těchto komplexních a často dlouhodobých monitoringů.
- 7) Sjednotit existující datové sady migračních překážek, zkontrolovat jejich správnost a vhodně je doplnit (rozsah by měl pokrýt všechny vodní útvary na území ČR, zahrnout vazbu na ID vodního útvaru, doplnit přesnou lokalizaci pomocí souřadnic). Pravidelně revidovat stav již zmapovaných překážek. Pro vyhodnocení průchodnosti migračních překážek by měly být posouzeny všechny objekty na vodním toku (příčné stavby, úpravy toku a případně další objekty bránící migraci) s ohledem na složení rybiho společenstva a hydrologické situace v době migrace konkrétních druhů ryb. Výsledky vhodně prezentovat a vysvětlit odborné i široké veřejnosti.
- 8) Provést jednotnou digitalizaci dat o provedených opatřeních a sledováních (monitoring, včetně ichtyologických průzkumů, sledování zájmových druhů či populací) na vybrané říční síti vymezené podle platné Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR. Zavést systém udržování (aktualizace) takové databáze, včetně jasně stanovených kompetencí všech zainteresovaných subjektů.
- 9) Zajistit metodické vedení vodoprávních úřadů při rušení vodních děl, které pozbyly funkci a brání laterální migraci (zejména hráze podle vodního toku).
- 10) Analyzovat uplatňování ustanovení vodního zákona v zájmu plnění cílů plánování v oblasti vod, zejména

ustanovení § 12 odst. 3 písm. a).

Cyklus plánů, ve kterém bylo opatření navrženo	2
Nositel opatření	1) MZe a MŽP 2) MŽP 3) MŽP 4) MZe 5) MŽP 6) MŽP 7) MŽP 8) MŽP 9) MZe, MŽP 10) MŽP, MZe
Partnerská organizace	7) AOPK ČR 8) AOPK ČR
Náklady investiční [tis. Kč]	2) MŽP, investice na zajištění migrační prostupnosti zejména významných vodních toků (odstranění migrační překážky, realizace rybích přechodů): cca 100 mil./rok, tj. cca 600 mil./6 let (částka nezahrnuje realizaci rybiho přechodu ve Střekově). 2) a 6) MŽP, investice na zajištění biomonitoringu realizovaných opatření (rybích přechodů): cca 15 mil./rok (první dva roky), v dalších letech cca 10 mil./rok. Za 6 let odhad nákladů na cca 70 mil. Náklady na zajištění ostatních navržených opatření, kde je nositelem MŽP, jsou v tuto chvíli obtížně odhadnutelné.
Náklady provozní [tis. Kč/rok]	
Způsob financování	
Financování z fondů EU	
Možné překážky	
Předpokládané zahájení opatření [rok]	
Rok (období) předpokládané realizace opatření [rok]	
Předpokládaný rok zlepšení [rok]	